

УДК 331.101.262., 330.142

**О. О. Ковальов, асистент, К. О. Самойчук, д.т.н., професор,
О. С. Колодій, к.т.н., ст. викладач, О.О. Червоткіна, асистент**
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПІДХОДІВ В ПРОЦЕСІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

Анотація. В статті проаналізовано можливість реалізації індивідуально-диференційного підходу до навчання в процесі опанування здобувачами вищої освіти дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності». Розглянуто індивідуальні, статеві, мотиваційні, соціальні, вікові фактори, що впливають на засвоєння дисципліни та формування навичок наукової творчості. Надані рекомендації стосовно підвищення ефективності організації навчального процесу для підвищення якості освіти за дисципліною та формування підвалин для самостійної наукової творчості майбутніх фахівців.

Ключові слова: практика, вміння, дуальна форма, навчання, освіта, індивідуальний, особливості, формування

Постановка проблеми. Необхідність індивідуалізації та диференціації підходів до навчання здобувачів вищої освіти на даному етапі розвитку обумовлена прагненням суспільства до реалізації генетично обумовленого потенціалу кожної людини. Розвиток сучасного суспільства залежить від пріоритетної ролі освіти, тому державна політика в галузі освіти підтримує напрям особистісної орієнтації навчального процесу, згідно до якого високої ефективності навчання та виховання студентів закладів вищої освіти можливо досягти завдяки урахуванню вікових та індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти [1]. Такі ідеї свого часу виборювали такі видатні педагоги і мислителі як Я.А. Коменський, Ж.Ж. Руссо, Д. Локк, Л.М. Толстой, С.Ф. Русова, погляди та переконання яких пізніше сформували педагогічну теорію природовідповідності, згідно до якої виховання має бути адекватним особливостям розвитку та формування особистості.

Особистість студента, як майбутнього спеціаліста, являє собою головний ціннісний орієнтир у діяльності закладів вищої освіти [1, 2]. Особливо важливу роль реалізація диференціації та індивідуалізації в освітньому процесі при вивченні дисциплін навчального плану, які передбачають творчість особистості. Однією з таких дисциплін є «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності», при вивченні якої здобувачі вищої освіти не тільки мають засвоїти

передбачений паспортом спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» обсяг знань, але й реалізовувати їх на практиці в формі написання тез доповідей для представлення наукових результатів на наукових конференціях та патентів на корисні моделі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Індивідуальність характеризується сукупністю інтелектуальних, вольових, моральних, соціальних та інших рис людини, які постійно вирізняють одну людину від інших. Традиційна система освіти головним чином спрямована на підготовку виконавця, життєдіяльність якого повинна відбуватися у відносно стабільних умовах. Теперішній час має інші ознаки, а саме: інформаційну насиченість, постійні зміни соціальних і політичних умов, конкурентність. Тому сьогодні від вищої освіти суспільство чекає формування не тільки високоосвіченої особистості, а фахівця, здатного до самоорганізації, саморозвитку, реалізації власних здібностей і потенціалу, здатного жити та працювати в умовах нестабільності, адаптуватися до внутрішніх та зовнішніх умов [3]. Сьогодні, як ніколи, викладач повинен бачити в студентові особистість, розуміти всю складність і багатогранність її структури, враховувати його вікові та індивідуальні особливості, виявляти у студента спадкові, набуті та зростаючі здібності й можливості, створювати максимально сприятливі умови для їх розвитку, розрізнити багатозначність його вчинків і дій, різноманітність почуттів, емоцій, мотивів. Тільки за таких умов викладач може посправжньому ефективно керувати процесом навчання, розвитку і виховання студента як особистості, контролювати цей процес і вносити відповідні стимули й корективи [4].

Під індивідуалізацією слід розуміти організацію процесу навчання на основі врахування індивідуальних особливостей студентів. До останніх в педагогіці прийнято відносити своєрідність відчуттів, сприйняття, мислення, пам'яті, уяви, особливості інтересів, нахилів, здібностей, темпераменту, характеру особистості. Педагогіка індивідуального підходу передбачає не пристосування завдань і основного змісту навчання й виховання до окремого здобувача вищої освіти, а пристосування форм і методів педагогічного впливу до індивідуальних особливостей для того, щоб забезпечити визначений рівень розвитку особистості. Індивідуальний підхід створює найбільш сприятливі можливості для розвитку пізнавальних сил, активності, нахилів і обдарувань кожного зі здобувачів вищої освіти, сприяє розвитку самосвідомості, самостійності й відповідальності [1, 4]. Впровадження в практику навчально-виховної роботи принципу індивідуального підходу потребує розробки системи впливу на студента з урахуванням його індивідуальних та вікових можливостей, тобто впровадження диференціації навчання.

Виявленню вікових особливостей та розвитку психічних процесів студентів присвятили праці Г.Г. Валіулліна, М.В. Гамезо, М.М. Заброцький, Л.М. Орлова, Є.А. Петрова, С.І. Самігін, Л.Д. Столяренко, О.М. Столяренко та інші численні науковці [5]. Диференціація навчання є варіантом індивідуалізації, способом реалізації індивідуального підходу до здобувачів

вищої освіти. Відмінність диференціації від індивідуалізації полягає в тому, що врахування індивідуальних особливостей студентів здійснюється в такій формі, де вони групуються на основі будь-яких особливостей для навчання в умовах групи. Під диференціацією розуміють таку систему, при якій кожен учень отримує право і можливість приділяти переважну увагу тим напрямкам навчання, котрі у найбільшій мірі відповідають його схильностям.

Основним засобом реалізації даного принципу є індивідуальні завдання, які виступають як дидактичний засіб організації і керівництва самостійною діяльністю студентів на всіх етапах навчання. Наукова творчість як частина навчального плану передбачає реалізацію здібностей здобувачів вищої освіти, сприяє розвитку уяви, оригінального нестереотипного асоціативного мислення, термінологічного апарата майбутнього спеціаліста, формує здатність до пошуку нестандартних рішень технічних проблем та навички публічних виступів перед аудиторією.

Отже, знання потреб, інтересів, рівня підготовки, пізнавальних особливостей студентів, дозволяє повніше використовувати його роль в оволодінні знаннями, вміннями і навичками, розвитку здібностей, залученні до наукової творчості, що є важливою частиною професійних компетенцій майбутнього фахівця [3, 5].

Формулювання цілей статті. Успішний розвиток пізнавальної активності і самостійності студентів можливо забезпечити тоді, коли навчальний процес організований як інтенсивна інтелектуальна діяльність кожного з урахуванням його особливостей і можливостей. З цією метою необхідно розглянути нюанси індивідуального розвитку вікових та інших особливостей, врахування яких дозволить не тільки підвищити якість освітнього процесу, але й забезпечить гармонійне професійного та особистісного формування спеціаліста галузі. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі задачі як:

– розглянути індивідуальні особливості формування особистості (стать, характер, мотивації, віку, обставин соціалізації, становлення як спеціаліста та особистості) здобувачів вищої освіти та надати рекомендації щодо їх врахування в освітньо-виховному процесі;

– запропонувати методи, впровадження яких прогнозовано дозволить забезпечити підвищення якості освіти та збільшить ефективність особистої участі здобувачів вищої освіти в науковій творчості.

Виклад основного матеріалу досліджень. Виникнення індивідуальних особливостей пов'язане з тим, що кожна людина проходить власний шлях розвитку, набуваючи на ньому найрізноманітніших типологічних особливостей вищої нервової діяльності, які впливають на оригінальність утворюваних якостей. Зовнішні прояви кожного студента залежать від його типу темпераменту, статі, рис характеру, та впливають на засоби, які він обирає в процесі пізнання законів природи. Педагог має орієнтується на індивідуальний темп розвитку здобувачів вищої освіти, індивідуально-психологічні відмінності дітей, які являють собою стійкі особливості

психічних процесів, за якими люди відрізняються один від одного. Студента як людину певного віку і як особистість можна розглядати у трьох іпостасях [1, 5]:

- соціальної, яка обумовлена належністю студента до певної соціальної (академічної) групи і виявляється через виконання ним функцій майбутнього фахівця;
- психологічної, що являє собою єдність психічних процесів, станів і таких властивостей особистості, як характер, темперамент, спрямованість, здібності, від яких, власне, й залежить перебіг психічних процесів;
- біологічної, що включає в себе тип нервової діяльності, будову аналізаторів, безумовні рефлексії, соматичний тип, психомоторику, фізичний стан тощо.

У сучасній психології немає єдиного розуміння особистості. Однак, більшість дослідників вважає, що особистість формується в процесі життя і є індивідуальною та своєрідною сукупністю рис, що визначають образ мислення даної людини, склад її почуттів і поведінку. Студент, в першу чергу особистість, яка не тільки піддається педагогічному впливу в навчальному закладі, а й переживає свої внутрішні психологічні етапи розвитку, які супроводжуються проблемами і конфліктами. Час навчання у вузі збігається з першим періодом зрілості, який відрізняється складністю становлення рис особистості. В індивідуалізації виховання важливо враховувати особливості психічного розвитку здобувачів вищої освіти різних статей. Відмінності між представниками чоловічої і жіночої статі помітні вже з самого народження, а в період юності вони проявляються не лише в фізичному плані, а й в психологічних відмінностях. Аналіз загальних рис, які вирізняють процес формування особистості хлопчиків та дівчат дозволив виділити характерні статеві особливості, серед яких [1, 2, 4-6]:

1. менша схильність дівчат до перетворюючої діяльності, добре розуміючи призначення тієї чи іншої речі, вони менше усвідомлюють її будову і мало цим цікавляться, мають здебільшого гірше ніж у хлопчиків абстрактно-просторове уявлення, в зв'язку з чим вони гірше можуть описати послідовність дій для досягнення певного результату;
2. здатність хлопчиків до узагальнень, вміння відрізнити головне від другорядного та більша самостійність юнаків в розв'язанні нових завдань;
3. оскільки юнаки природно мають більше коло інтересів, тому мова юнаків, як правило, більш розвинута, причому в ній переважають слова, які передають дії, тоді як мова дівчат переважно предметно-оцінна;
4. більша схильність дівчат при наданні відповіді на запитання до використання не власних формулювань, а відомих семантичних конструкцій.

Узагальнюючи наведену інформацію та надаючи рекомендації стосовно організації навчально-виховного процесу, слід відзначити, що підвищення якості освіти можливо забезпечити при подальшому впровадженні мультимедійних засобів навчання, які зроблять його більш наочним для дівчат. Крім цього доцільним було би впровадження практики тандемного

написання патентів, при якому здатність юнаків до просторового сприйняття інформації дозволила би знаходити чіткі формулювання відмінних рис конструкції (або способу), що пропонується, а схильність дівчат до застосування відомих семантичних конструкцій та акуратність в роботі дозволила би здійснювати оформлення роботи за менший проміжок часу.

Оскільки окрім безпосередньо викладання дисциплін, що входять до навчального плану за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування» до функцій викладача відноситься участь у вихованні здобувачів вищої освіти при виборі педагогічних методів роботи зі студентом вкрай важливим є врахування особливостей його характеру. Характер можна визначити як сукупність стрижневих психічних властивостей людини, які накладають відбиток на всі його дії і вчинки; тих властивостей, від яких перш за все залежить, як веде себе людина в різних життєвих ситуаціях [1, 4]. Отже перед початком занять, викладачам необхідно з'ясувати, від яких психічних процесів, станів і властивостей залежить досягнення головної мети, як використовувати навчальний матеріал і умови навчання для всебічного розвитку студентів, їх теоретичної і практичної підготовки. Особливу увагу потрібно приділяти розвитку загальних та професійних здібностей студентів.

Для забезпечення високого рівня якості знань викладачу потрібно усвідомлювати мотивації і враховувати потреби особистості студента, які є центральними для розуміння її властивостей. «Жодну якість особистості не можна зрозуміти й пояснити, якщо невідомо, для задоволення якої потреби виникла ця якість», – писав М. Неймарк [5]. Механізмом формування навчальної мотивації є формування єдиної структури цілей навчальної діяльності. В цьому велику роль відіграє вчасне і систематичне формулювання викладачами цілей навчання, які студенти мусять прийняти і спрямувати свою діяльність на їх досягнення. Для більш повного розуміння особистості студентів викладачу потрібно налагодити інформаційний зв'язок із заступником декана, куратором, та старостою академічної групи.

Як відомо, коло інтересів здобувачів вищої освіти не обмежується засвоєнням матеріалу навчального плану, а передбачає активну участь в суспільно-політичному житті країни, діяльності органів студентського самоврядування, участь в роботі постійно діючих наукових гуртків та виступи з доповідями на студентських наукових конференціях, участь в спортивних змаганнях та культмасових заходах. Крім цього, зважаючи на скрутне матеріальне становище значна частина студентів працює на підприємствах різних форм власності. Включення здобувачів вищої освіти до трудової діяльності на дуальній або індивідуальній формі навчання обумовлено відсутністю стипендії, неплатоспроможністю організацій-замовників навчання, безробіттям батьків або низьким рівнем статків у родині. Поєднання роботи з навчанням на денній формі створює надзвичайний дефіцит часу, який позначається або на якості навчання, або на сімейних взаємовідносинах, а у кінцевому результаті призводить до зниження інтенсивності інтелектуального та емоційного життя [3, 6]. Окрім негативної сторони цього явища факт роботи

здобувача вищої освіти на підприємстві за спеціальністю створює позитивні умови для потенційної можливості втілення запропонованих вдосконалень конструкції.

Існує ще одна особливість психічного розвитку студентів, яка полягає в тому, що якщо в середній школі навчання і виховання завжди випереджують розвиток, то у вищому навчальному закладі розвиток студентів іноді випереджує навчання і особливо виховання. Наступне протиріччя полягає у тому, що хронічно не вистачає часу на переробку постійно зростаючого потоку інформації. Знаннями ж стає тільки та інформація, що перероблена і засвоєна людиною. Отже широта інформації часто вступає у протиріччя з глибиною її осмислення. Отже до заходів, які прогнозовано дозволять підвищити рівень залученості магістрів до написання патентів на корисні моделі України слід віднести розтягнення роботи на 5 та 6 семестри навчання з чітко визначенням строків виконання кожного з етапів роботи.

Особистість студента розвивається і змінюється, наприклад вже у першокурсників, які недалеко відійшли від випускників школи, є нові якісні риси: підвищене почуття власної гідності („Я – студент, а не школяр”), різноманітність інтересів до різних галузей знань, нове у власних поглядах на представників іншої статі, відносно велика власна свобода і незалежність від батьків і т. д. Ю. О. Самарин виділив ряд характерних рис та протиріч соціально-психологічного характеру, що мають місце у розвитку студентської молоді. У цей період здобувач вищої освіти здійснює вибір професії, оволодіває нею і починає випробувати себе в інших сферах життя, самостійно планує свою діяльність і поведінку, активно відстоює самостійність суджень і дій [2]. У цьому віці формуються світогляд, етичні та естетичні погляди на основі синтезу наявних знань, життєвого досвіду, самостійних міркувань і дій. Багато які зі сфери теоретичних уявлень переходять у сферу практичних здійснень (кохання, шлюб, створення власної сім'ї) [5]. Однак, у зв'язку з матеріальною залежністю від батьків та необхідністю підкорятися існуючому в навчальному закладі розпорядку, виникає економічне протиріччя між різноманітністю бажань і можливістю їх здійснення, яке студент іноді намагається розв'язати додатковим заробітком на шкоду своїй основній учбовій діяльності.

У психічному розвитку особистості простежуються періоди поступових та різких, стрибкоподібних змін, пов'язаних із зникненням попередніх, появою нових психологічних рис. Вивчення індивідуальних особливостей допомагає знайти індивідуальний особистісно зорієнтований підхід до кожного студента, зрозуміти його поведінку і його можливості [4]. Більшість студентів в період навчання у вузі завершує свою фазу юності і переходить у фазу дорослості, оскільки в цей період завершуються головні фази біологічного і особистісного розвитку. Формування основних рис та особливостей характеру і особистості студента, як правило, теж завершується. Між тим розвиток організму й особистості студента характеризується рядом суттєвих протиріч. В процесі

його життя виникають і якимось переборюються протиріччя між спадковістю і середовищем, між різними регуляторами його життєдіяльності.

Дослідження психологів показали, що під час навчання студентів у закладах вищої освіти розвиток таких важливих для навчання психічних процесів, як мислення, пам'ять, увага відбувається нерівномірно. Особливо помітні «спади» і «підйоми» у розвитку мислення і пам'яті. «Підйоми» у розвитку мислення припадають на вік 20, 23 і 25 років, а «спади» спостерігаються у 22 і 24 роки [1, 6]. Запропонований вище метод розтягування строків написання патентів на корисну модель дозволить нівелювати вплив «пиків» та «спадів» інтелектуально-розумової активності здобувачів вищої освіти.

Швидкість і міцність оволодіння знаннями, навичками, вміннями, труднощі, помилки залежать від індивідуальних особливостей як пізнавальних процесів, так і мотивів навчальної діяльності, здібностей та інших властивостей особистості студента. Отже, проблема спеціальної діагностики рівня готовності студентів до вивчення основних навчальних дисциплін, визначення їх індивідуальних особливостей є актуальною протягом всіх років навчання. Викладачеві слід пам'ятати, що навчальний процес являє собою цілісну соціально-педагогічну систему, яка містить цілі, зміст, форми, методи, результат навчання. Виділяють такі головні позиції особистісно-орієнтованого навчання [1, 4, 6]:

- 1) визнання здобувачів вищої освіти головним суб'єктом процесу навчання;
- 2) визначення мети;
- 3) розвиток індивідуальних здібностей здобувачів вищої освіти;
- 4) визначення засобів, що забезпечують реалізацію встановленої мети шляхом виявлення й структурування власного досвіду здобувачів вищої освіти, його розвитку в процесі навчання.

Для підвищення продуктивності організації навчального-виховного процесу у вищому навчальному закладі бажано створювати такі психолого-педагогічні умови, в яких студент може зайняти активну особистісну позицію і повною мірою виявити себе як суб'єкт творчої діяльності. Реалізація такого способу взаємодії викладача зі здобувачами вищої освіти для забезпечення високого рівня якості знань та залучення до наукової творчості передбачає дотримання принципів викладання дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності», серед яких [1, 7]:

- ефективне засвоєння кожної наступної теми ґрунтується на підвалинах, закладених на систематичним та послідовним викладанням знань на попередніх заняттях, що дозволяє реалізувати принцип систематичності та послідовності;
- усвідомлення студентами корисності отриманих знань, достатній рівень мотивацій для навчання (карьерне просування, престиж, збільшення доходів), в результаті якої саме акт передачі знань від викладача до здобувачів вищої освіти ґрунтується на свідомому бажанні студента опанувати матеріал

(принцип свідомості навчання), передбачений навчальними планами за спеціальністю, робота по оволодінню прийомами та методами самостійної роботи;

- формування наукового світогляду майбутніх спеціалістів, що забезпечується при реалізації принципу науковості, який передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти знань, принципів та методів наукових досліджень, які відповідають сучасному рівню розвитку технологій в галузі, внаслідок реалізації цього принципу студенти повинні засвоювати достовірні факти, явища, процеси, розуміти сутність науково обґрунтованих законів, особливостей розвитку, становлення наукових відкриттів у їх історичному аспекті, бачити перспективи нових наукових пошуків, оволодівати доступними методами дослідницької роботи;

- пізнавальна діяльність, яка передбачає активне самостійне засвоєння матеріалів занять, пр цьому функція викладача полягає у спонуканні здобувачів вищої освіти до навчальної активності, викладанні методам, які допоможуть зробити пізнавальну діяльність студентів більш ефективною;

- поєднання теоретичних знань з практичною діяльністю, раціонального з ірраціональним, конкретного з абстрактним, що досягається при використанні принципу наочності, дія якого полягає в сприйнятті інформації через споглядання при задіянні механізмів першої сигнальної системи;

- засвоєння суттєвих принципів, теоретичних відомостей та їх тривале збереження, відтворення та вміння пов'язувати з ними нові знання, на чому заснований принцип ґрунтовності навчання, при цьому успішна реалізація цього принципу забезпечує можливість здобувачів вищої освіти в подальшому надійно й упевнено застосовувати набуті знання у практичній діяльності;

- роз'яснення практичної значущості теоретичних знань для творчої праці людини, організація практичної діяльності здобувачів вищої освіти, розкриття прикладного аспекту отриманих знань, висвітлення практичної значущості вивчення навчальних предметів, використання теоретичних знань при виконанні практичних завдань що реалізується в принципі зв'язку теорії з практикою переконує здобувачів вищої освіти, в істинності засвоєного навчального матеріалу і формує в них уміння застосовувати їх на практиці.

Реалізація перелічених принципів викладання дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності», може забезпечити високу ефективність у випадку їх поєднання з заходами, спрямованими на стимулювання розвитку творчих здібностей здобувачів вищої освіти, серед яких [2, 5]:

1. знання і врахування в процесі навчання психофізіологічних вікових та індивідуальних особливостей, що ґрунтується на розумінні педагогів про наявність «підйомів» та «спадів», що характерні для здобувачів вищої освіти різних вікових груп;

2. диференційований відбір змісту, методів і засобів навчання, форм організації навчально-пізнавальної діяльності, в процесі засвоєння знань, умінь та навичок у здобувачів вищої освіти, необхідно розвивати психологічні механізми самоорганізації, орієнтуватися на індивідуальний темп розвитку здобувачів вищої освіти, психологічні та вікові відмінності;

3. мотивації до самостійної індивідуальної навчально-пізнавальної діяльності, розробка нових та вдосконалення існуючих засобів програмно-методичного забезпечення процесу навчання, що спрямоване на полегшення сприйняття інформації здобувачами вищої освіти;

4. здійснення професійної орієнтації з врахуванням їх інтересів та здібностей;

5. організація навчально-пізнавального процесу з максимальним залученням до участі в ньому здобувачів вищої освіти (з врахуванням їх індивідуальних можливостей та бажання);

6. виявлення творчого потенціалу здобувачів вищої освіти, і забезпечення умов для його реалізації в навчальній діяльності, поділ роботи з написання патенту на корисну модель на окремі етапи, використання тандемного принципу організації співпраці здобувачів вищої освіти;

7. реалізація індивідуального підходу до оцінки знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти.

Таким чином реалізація принципів диференціації та індивідуалізації при викладанні матеріалів дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» втілюється в навчально-виховному процесі та при формуванні професійних компетенцій у здобувачів вищої освіти за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування».

Висновки. Таким чином, студенти відрізняються за інтелектуальними здібностями, типом мислення, темпом просування у навчанні. Це необхідно враховувати при організації навчання, здійснювати диференціацію навчально-виховного процесу. Тут стане у нагоді спеціальна діагностика рівня готовності студентів до вивчення основних навчальних дисциплін, своєчасний контроль за успішністю, використання сучасних методів викладання дисципліни з використанням мультимедійних засобів. Для підвищення рівня якості освіти необхідно підсилити мотивацію навчання, використовуючи традиційні й провідні інформаційні технології, які активізують й інтенсифікують навчально-пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти. З іншого боку для формування творчих здібностей при викладанні матеріалів дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» необхідно передбачати можливість колективної творчості (тандемного принципу) здобувачів вищої освіти, яке в поєднанні з дотриманням базових педагогічних принципів, та гнучким відношенням до особистості студента являє реалізацію принципів індивідуалізації та диференціації підходів, що при застосуванні з іншими рекомендаціями прогнозовано дозволить підвищити якість освіти та забезпечити формування навичок до наукової творчості.

Список використаних джерел.

1. Галузинський В., Євтух М. Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні і вихованні здобувачів вищої освіти. Педагогіка: теорія та історія. К. 1995. С.106-119.
2. Кюрчев В.М. Організаційні форми дистанційного навчання і специфіка їх застосування в ТДАТУ. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2020. Вип. 23. С. 4–12.
3. Володько В.М. Індивідуалізація і диференціація навчання: понятійно-категорійний аналіз. Пед. і психологія. 1997. № 4. С.9-17.
4. Самойчук К.О., Ковальов О.О., Задосна Н.О. Методичні засади проблеми депопуляції та профорієнтації шляхом розвитку Мелітопольської урбанізації поліцентричного типу. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: Збірник наук.-мет. пр. Мелітополь: ТДАТУ, 2020. Вип. 24. С . 531-538.
5. Акимова М. К., Козлова В. Т. Психофизиологические особенности индивидуальности школьников. 2-е изд., испр. и доп. Учебное пособие для вузов. М.: Издательство Юрайт, 2020. 192 с.
6. Корсаков І., Трубачева С. Диференціація та індивідуалізація навчання: теоретичні відомості / Освіта і управління. 1999. № 3. С.80-85.
7. Гамезо М.В., Петрова Е.А., Орлова Л.М. Возрастная и педагогическая психология: Учеб. пособие для студентов всех специальностей педагогических вузов М.: Педагогическое общество России, 2003. 512 с.

Kovalyov A.A., Samoichuk K.O., Kolodii A.S., Chervotkina A.A. Individualization and differentiation approaches in the process of learning the discipline «Methodology and organization of research with the basics of intellectual property»

Summary. The article analyzes the possibility of implementing an individual-differential approach to learning in the process of mastering higher education discipline «Methodology and organization of research with the basics of intellectual property». Individual, sexual, motivational, social, age factors influencing the mastering of the discipline and the formation of skills of scientific creativity are considered. Recommendations are given to increase the efficiency of the educational process to improve the quality of education in the discipline and the formation of foundations for independent scientific creativity of future professionals.

Key words: practice, skills, dual form, training, education, individual, features, formation